

תפ"ח 10298/07/21 - מדינת ישראל נגד י' מ'

בית המשפט המחוזי בחיפה

תפ"ח 10298-07-21 מדינת ישראל נ' מ'(עציר)

תיק חיצוני: 417654/21

לפני הרכב השופטים:

כב' השופט אבי לוי [אב"ד] כב' השופט ערן קוטון כב' השופטת עידית וינברגר
המאשימה מדינת ישראל

נגד

הנאשמת

י' מ'(עצורה)

החלטה

כללי

ביום 26.10.22 הוגשה לפנינו בקשת ב"כ המאשימה, עו"ד אילנה פיקוס - רויטבלט, שנורה על מינוי פאנל מומחים בתחום הפסיכיאטריה, על מנת שייתן דעתו לשאלה, אם עת שהנאשמת, י' מ', ביצעה (כנטען) את המעשה המיוחס לה בכתב - האישום (רצח אחותה זריפה ז"ל), נעשה הדבר **במצב שבו, בשל הפרעה נפשית חמורה הוגבלה יכולתה במידה ניכרת להבין את המעשה או את הפסול שבמעשה או להימנע מלבצעו.**

לפי עמדת המאשימה, המעשה נעשה כשאין תחולה לכל סייג לאחריות הפלילית וכשאין תחולה לכלל של אחריות מופחתת (מכוח סעיף 301ב(ב)(2) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977).

לעומת זאת, סבור הסנגור, שחומר הראיות המצוי לפני בית - המשפט, ובפרט חוות - הדעת הפסיכיאטרית שניתנו על ידי המומחה מטעמו, ד"ר אלטמרק ועל ידי המומחה מטעם המדינה, ד"ר הרמן פרקש, מצביע בבירור על כך, שקיים לפחות ספק סביר שקיים היה ליקוי נפשי אצל הנאשמת אשר הגביל כאמור, את אחריותה הפלילית.

נימוקי הבקשה

במסגרת בקשתה, ציינה המאשימה, כי הרכב בית המשפט יזם, בהחלטתו, את זימון ד"ר פרקש פעם נוספת לחקירה נגדית לפנינו ביחס לדבריו בעדותו מיום 14.4.22 (עד שהסתבר שהדבר אינו מעשי). את ההחלטה הראשונית לזמנו נימקנו, בכך, שהאחרון הפיק חוות - דעת כתובה מעודכנת (ביום 22.8.22), **שביחס אליה טרם נחקר** וכן בכך, שמחובת בית - המשפט **לפעול להוצאת האמת לאור**, בלי לפגוע בזכויות הנאשמת. לפיכך, לפי טענת המאשימה, ומאחר שאין אפשרות לקבל את ההבהרות הנדרשות מד"ר פרקש, יש הצדקה, חלף זאת, לקבל חוות - דעת נוספת, שתופק בידי פאנל מומחים - פסיכיאטריים "על - מנת שבפני בית - המשפט יעמדו כל הנתונים הרלוונטיים לגבי מצבה הנפשי של הנאשמת, באופן שלא מותיר תהיות או ספק".

עמדת ההגנה

הסנגור התנגד בתוקף לבקשה זו. הוא הצביע על כך, שלנגד עיני בית - המשפט מונחות חוות - דעת, שהוכנו בידי שני מומחים שונים - ד"ר אלטמרק, מומחה ההגנה, שקבע שהנאשמת איננה כשירה לעמוד לדין ואף לא הייתה אחראית למעשה בעת ביצועו; ו-ד"ר פרקש, **שקבע בחוות דעת משלימה שהנאשמת כשירה לעמוד לדין ואחראית למעשה אך בעת ביצוע המעשים סבלה מהפרעה נפשית חמורה עם הגבלה ניכרת בכושר השיפוט שלה אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש, כקבוע בסייג אי - שפיות הדעת.**

הסנגור ציין במסמך מטעמו, שחוות - דעתו המשלימה של מומחה התביעה, ד"ר פרקש היא "ברורה, חד - משמעית וקולעת להגדרת סעיף האחריות המופחתת הקבוע בסעיף 301ב(ב)(2)", לאחר שאמר בע"פ בבית - המשפט שתפיסתו זו נובעת מהתייחסות לשאלה שנשאל בהקשר לתמורות שחלו בעבירות ההמתה, תוך הפנייה ספציפית לסעיף האחריות המופחתת ובהקשר זה למצבה הנפשי של הנאשמת.

הסנגור הדגיש - ככל שקיימת מחלוקת הנוגעת למצבה הנפשי של הנאשמת, אין מדובר במחלוקת בין מומחים אלא במחלוקת משפטית שצריך שתוכרע על ידי בית המשפט ולא על ידי פאנל שאינו אמון על סוגיות משפטיות.

ממשיך הסנגור וטוען, די בהעלאת ספק סביר לגבי המצב הנפשי של הנאשמת ואין מוטלת על ההגנה אפילו חובה להרים את הנטל הראייתי ברמת מאזן הסתברויות. לדעת הסנגור, חוות דעת המומחים מעלות לכל הפחות ספק סביר בעניין זה.

הסנגור טען, כי הבקשה להפניית הנאשמת לבדיקת פאנל היא בקשה לעריכת "**מקצה שיפורים**" רק מאחר שחוות - דעת ד"ר פרקש אינה נושאת חן בעיני המאשימה; **אין בה, באותה חוות דעת, כל פגם; אין חוות - דעת הסותרת אותה; ההפך הוא הנכון - היא נתמכת בחוות - דעת של ההגנה בכל הנוגע למצבה הנפשי של הנאשמת בזמן ביצוע המעשה.**

דין והכרעה

לא מצאנו לנכון להיענות לבקשת המאשימה.

ננמק החלטתנו בקצרה.

הסוגיה המהותית הטעונה הכרעה במסגרת ההליך

בית - המשפט נדרש להכריע בסוגיה מהותית ביותר בהקשר לאחריותה הפלילית של הנאשמת - האם היא לוקה בהפרעה נפשית, אשר פגיעה פגיעה ממשית ביכולתה להבין את מעשיה, את הפסול שבהם או ביכולתה להימנע מלבצעם; שמא היא לוקה בהפרעה נפשית אשר הגבילה את יכולותיה האמורות (או מי מהן) במידה ניכרת; שמא התביעה הרימה את הנטל המוטל עליה, לסלק ספק סביר ביחס לסוגיות האמורות, דהיינו, הנאשמת ביצעה את שנטען שביצעה כשהפרעה נפשית חמורה כלשהי איננה פוגעת פגיעה ממשית ביכולתה להבין את המעשה, את הפסול שבו או ביכולתה להימנע מלבצע את המעשה.

חוות דעת המומחים

לצורך בחינת הסוגיה האמורה והכרעה בה, הוגשו לפנינו חוות - דעת מטעם שני הצדדים:

חוות - דעת מטעם המאשימה שנכתבה בידי ד"ר הרמן פרקש ביום 31.1.21 (חו"ד שהוכנה במקור בהתאם לבקשת כב' השופט גינות במהלך הליכי המעצר); במסגרתה כתב ד"ר פרקש שהוא מתרשם שהנאשמת **אחראית על המעשים** המיוחסים לה בכתב - האישום. צוין, עם זאת, כי התנהגותה תואמת לתסמונת גנסר.

חוות - דעת מטעם הנאשמת, שהוכנה על ידי ד"ר דוד אלטמרק והוגשה לנו ביום 19.1.22; במסגרתה, העריך ד"ר אלטמרק **שבשל ליקוי קוגניטיבי הנאשמת איננה מסוגלת לעקוב אחר הליכי המשפט** (מכאן ש"כושרה הדיוני פגום"); בכל הנוגע ל"כושרה המהותי" הוא מצא, כי אינו יכול להביע עמדה מעבר **לחששות לקיום הפרעה פסיכוטית**.

ביום 2.3.22, הוגשה לפנינו חוות - דעת נוספת מטעמו של ד"ר פרקש. חוות - דעת זו ניתנה בעקבות בקשתנו ועל - פי מינוי הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר אלן רוזנצוויג. במסגרתה ציין ד"ר פרקש, כי לאחר הסתכלות חוזרת ובדיקות קליניות, אומדנים קוגניטיביים ובירור התנהגותה ומידע רפואי ופרא - רפואי ממסגרת שב"ס, בה שהתה בין שני האשפוזים הגיע למסקנות, שלפיהן - **הנאשמת אינה חולת - נפש במובן המשפטי של המילה; אין ניתן לייחס את מעשה הרצח וניסיון שיבוש ההליכים לפגמים קוגניטיביים; הנאשמת יכולה לעמוד לדין ולעקוב אחר הליכי משפט; היא יכולה להבחין בין טוב לרע ובין מותר לאסור**. ד"ר הרמן ציין, שהתרשם **שהנאשמת אחראית למיוחס לה בכתב - האישום ואיננה זקוקה לאשפוז פסיכיאטרי**.

לפנינו, נחקרו שני המומחים הפסיכיאטרים.

בישיבות ה-20.3.22 וה-14.4.22 העיד ד"ר הרמן פרקש, אשר חזר על האמור בחוות - דעתו הנ"ל. עם זאת, בשוליה ציין, (באומרו כי ביקש לומר את הדברים זה מכבר), שבעניינה של הנאשמת אבחן **"הליך של ליקוי קוגניטיבי"**; ואשר ש"מתוך האבחנה... לגבי האישה הזאת שהייתה... באשפוז ובהסתכלות... הגיע לכלל דעה **שהמצב הנפשי פסיכיאטרי שלה הוא כזה**, שהיא אמנם לא בגדר אחת שלחלוטין אין לה יכולת הבנה למה שקורה סביבה, דהיינו תפיסת המציאות שלה פגומה לגמרי, או שאין לה בכלל יכולת לשלוט על מעשיה אבל, **שהמצב הנפשי שלה והשכלי הוא כזה, שבזמן ביצוע המעשה... היתה פגיעה משמעותית ביכולת שלה... לעצור את עצמה.. ולהבין מה היא עושה**". לדבריו, מדובר בפגיעה **"משמעותית"** ביכולותיה הנ"ל. הוא חידד כי **על - גבי המנעד שבין כשירות מלאה לבין העדר כשירות מוחלטת הרי שהנאשמת נוטה לכיוון כשירה.. אבל יש לה.. הרבה מוגבלויות, הרבה אבנים שמושכות**.

לצורך הערכת עמדתה ביחס לדבריו בע"פ של ד"ר פרקש, מומחה התביעה; ביקשה ב"כ המאשימה שהמומחה יעלה את חוות - דעתו העדכנית על הכתב. אכן כך נעשה, וביום 22.8.22 הוצגה חוות - דעת כתובה כאמור.

ד"ר פרקש ציין בחוות - הדעת, שהפגיעה הגופנית שעברה על הנאשמת (השבר ברגלה אשר חייב אשפוז ממושך וגרר אובדן יכולת - עבודה והשתכרות) גרמה לחוסר איזון נפשי כאשר לראשונה בחייה היא נאלצה להתגורר אצל אחותה דהיינו להיות תלויה באחרים. מצב חדש זה דחק אותה לתגובה נפשית.

המומחה ציין, הוא כי **"מזהה הפרעה נפשית (לא מחלה במובן המשפטי של המונח) אלא הפרעת אישיות..."**. הובהר, כי דפוס ההתנהגות של הנאשמת הוא בלתי - סתגלני ומשך כושר השיפוט שלה הוגבל בצורה ניכרת כתוצאה מהפרעה זו. לפיכך, בנסיבות דחק, בבית - אחותה היא הגיבה באימפולסיביות בלתי - מידתית ונטלה את חיי אחותה ז"ל.

לסיכום צוין, כי קיימת הפרעה נפשית חמורה עם הגבלה ניכרת בכושר השיפוט אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34ח' לחוק.

האם קיים צורך במינוי פאנל מומחים פסיכיאטריים?

האם מצב הדברים הראייתי המתואר לעיל מצדיק מינוי פאנל מומחים על - מנת שיבחן אף הוא את מצבה הנפשי של הנאשמת בעת ביצוע מעשה ההמתה? האם העדר - האפשרות לזמן את ד"ר פרקש פעם נוספת לעדות לפנינו על - מנת שייחקר שוב על האמור בחוות - דעתו מיום 22.8.22 מחייבת התעלמות מחוות - דעתו בכתב ובע"פ?

בעינינו, התשובה לשאלות אלו ברורה.

מינוי פאנל מומחים אינו מעוגן במסגרת החקיקתית, כך שלמעשה מדובר בזימון עד מומחה מטעמו של בית המשפט. במצבים כגון דא, ראוי שתוצג לפני בית המשפט "ראשית ראיה", כזו שתצדיק את התערבותו במסד הראייתי אשר נתחם על ידי הצדדים (ראו לעניין זה: תפ"ח (ת"א) 1400/00 **מדינת ישראל נ' ברוכים ואח'**, ניתן ביום 15.7.02; תהג(י-ם) 23733-08-14 **מדינת ישראל נ' לייפר**, פסקה 180, ניתן ביום 23.9.19).

ודוקו, מינוי פאנל של מומחים מתחייב מקום בו ניצבות לנגד עיני בית המשפט חוות - דעת **נוגדות** של מומחים שהובאו מטעם הצדדים השונים בתיק (ראו: תפ"ח(ת"א) 1063/07 **מדינת ישראל נ' סופיר**, פסקה 20, ניתן ביום 12.3.09)

במקרה שלפנינו המצב שונה. למעשה המומחה מטעם המדינה, ד"ר הרמן פרקש, **הסכים לקביעה שלפיה הפרעה נפשית משמעותית גררה פגיעה ממשית בכושר השיפוט של הנאשמת. אין לפנינו חוות - דעת נוגדת.**

אכן, **מינוי פאנל של מומחים בשלב זה יהווה לא פחות מאשר פגיעה בהגינות ההליך השיפוטי בעניינה של הנאשמת**. אין, לטעמנו, לאפשר לתביעה לצאת ל"מסע דיג במים עכורים" בניסיון **למצוא פסיכיאטר אחר, אשר יסתור את האמור בחוות - דעתו המקצועית של מי שמונה בידי הפסיכיאטר המחוזי לחוות - דעתו בעניינה של הנאשמת**.

גם טענת המאשימה, שלפיה מינוי פאנל מתחייב מהעדר היכולת לחקור את ד"ר פרקש שוב על חוות - דעתו העדכנית בכתב איננה משכנעת.

אכן נכון, בטרם שהוברר שמצבו הבריאותי של ד"ר פרקש איננו מתיר לו להתייצב כדי למסור עדות לפנינו, נעתרנו לבקשת ב"כ המאשימה (תוך דחייה עמדת ההגנה) להזמין להיחקר שוב על חוות - דעתו.

אין בעובדה זו כשלעצמה להצדיק מינוי פאנל נוסף של מומחים, אשר ישוב ויבדוק את הנאשמת.

ד"ר פרקש מסר דבריו בעדות לפנינו. במהלך העדות, כמפורט לעיל, הביע, ביושר ובהגינות את עמדתו המקצועית, פרי בדיקתה של הנאשמת. הוא העלה את הדברים על הכתב ובכך התייצב מאחורי דבריו בע"פ באורח חד - משמעי.

נוכל לציין, כי אנו התרשמנו מיכולותיו המקצועיות הגבוהות של ד"ר פרקש; התרשמנו מניסיונו המקצועי הרב; מהגינותו ויושרו המקצועי והאינטלקטואלי; התרשמנו, כי הוא בדק את הנאשמת באורח יסודי ומעמיק וכי מסקנותיו וממצאיו בוססו היטב בממצאי בדיקותיו.

בנסיבות אלו, לא מצאנו טעם לפקפק בחוות - דעתו ולנסות ולאתר מומחה רפואי אחר, אשר עשוי לסתור את חוות - דעתו של ד"ר פרקש.

התוצאה היא, כאמור לעיל, שהבקשה למנות פאנל מומחים פסיכיאטרי נוסף אשר יידרש לבדיקת הנאשמת נדחית.

ניתנה היום, י"א כסלו תשפ"ג, 05 דצמבר 2022, בהעדר הצדדים.